

למענינו מים

ידיעות נפלאות בפַרשת השבוע * פַרשת שמות

נעים להביר: משפחת זעבציק

"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם" (שמות א, ז).

הבטוי "וישרצו", נראה לנו חריג ולא בכדי. השואת אדם לשרץ נשמעת מבזה, חלילה. כל כך מקוממת, עד שהדבר אומר ללא ספק: דרשני!

ואם כן נשאלת השאלה, מפני מה משתמשת התורה בלשון חריגה כל כך?

לפני שנענה, הבה ונביא בפניכם תמונת מצב. (עם קצת הומור, אשר הוא כלי ממלץ בספור יציאת מצרים, פידוע מרבותינו). השנה: ב' אלפים של"ב.

המקום: בית היולדות "שפרה ופועה", בארץ גשן.

הארוע: ר' גדליה מגיע לבקר את רעיתו, אשר מאשפזת במקום לקראת לידה.

הרופא מאבד את לשונו, כשהוא פונה לאב המאשר ומבשר לו: "הרב גדליה... אני רציתי להודיע לכם... להודיע לך... בשורה... משמחת... מענינת... זהו, שנולדו לכם, נולדו

לכם... ששים. ששים. ששים. ששים תינוקות. תינוקים. ששים. המשפחה שלכם תהיה מפורסמת. אתם קבלתם שם משפחה חדש: זעבציק".

האבא: "זה אמתי? אתה לא עושה ליצנות? איפה הם?"

הרופא: "הנה, אדון גדליה, הנה הם פה, בלולים האלה. מפה ועד פה, כל הלולים האלה - זה התינוקות שלכם. הנה כתוב פה השם החדש שלכם, זעבציק, וגם פה, וגם פה, וגם פה ופה. הכל שלך. אתה יכול לקחת וללכת".

האבא: "זה... זה ממש... הם ממש פיצפונים! קטנים כל כך! זה דבר נורמלי? הכל בסדר אתם?"

הרופא: "מה רצית שיהיו? ששים בכרס אחד, לא יכולים להיות גדולים. שקלנו כמה מהם, יצא כל ילוד בממצע בין מאה וששים גרם נטו למאתים ועשרים גרם ברוטו. היה גם אחד קטן, מאה ושמונה גרם. בדרך כלל ילודים במשקל הזה שוכבים בשקט, לא זזים, חלשים. פגים. צריכים אינקבטור. אינפוזיה לוריד. אבל במקרה שלכם, אני באמת לא ראייתי דבר כזה. קטנים מאד, אבל בריאים. בלי עין הרע. בדרך כלל היחס הוא הפוך: כמה שיותר קטנים כמה פחות זזים".

האבא: "בלי עין הרע, כאלה קטנים וכאלה זרזזים. נראים

דוד ביכמן

אפילו תזקקים. תראה, הנה אחד כבר עומד לו שם, מחזיק בגדר. והשנים שם נראה כאלו משחקים תופסת".
הרופא: "הם גם אוכלים הרבה, אז אני מבקש לקחת אותם מפה מחר על הבקר, כי הם גומרים לנו את כל המטרנה. טוב, אני צריך ללכת עכשיו, אז שיהיה במזל טוב".
האבא: "ברוך אתה... הטוב והמיטיב". אולי הייתי צריך לברך גם 'שהתנינו'. זה לא לידה רגילה. אני אשאל את הרב. באמת יש פה ששים? אני רוצה לספר... הושיעה, את, עמך, וברך, את, נחלתך, ורעם, ונשאם, עד העולם... הושיעה את עמך... עשירים. הושיעה את עמך... שלושים. ארבעים. חמשים. הושיעה, את, עמך... רגע, את זה כבר ספרתי, וברך, את, נחלתך, את זה גם ספרתי כבר, עד העולם, ששים. בדיוק ששים. ששה מנגינים באיצקוביץ'. שימך אלקים כאפרים וכמנשה. טוב, זה קח הרבה זמן, אז אני אברך את כלכם יחד: שימכם אלקים כאפרים וכמנשה".

***

עד כאן הספור הדמיוני, שפפי שיתברר לנו להלן, הוא לא ממש דמיוני אלא אמיתי מאד! משפחות כאלו היו גם היו במצרים! זו המשמעות המלאה של המלה "וישרצו". רק מלה כזו יכולה לתאר משפחה שכזו... ובעת, למקורות.

ביצד הפכו שבעים נפש למליונים?

התורה הקדושה מספרת לנו באריכות שבני ישראל הגיעו לארץ מצרים בשבעים נפש, ואז הקדוש ברוך הוא גלגל דבר מפלא - ששבעים נפש הפכו תוך מאתיים שנה למליונים!
מספרת התורה, "ובני ישראל פרו וישרצו, וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם", ונה גורם למצרים לפחד מהעם הזה שמתרבים כל כך, ואז הם מענים אותם בעבודות קשות ומפרכות, כדי שיתמעטו, אבל זה לא עוזר, אלא להפך, "וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ, ויקצו מפני בני ישראל".

בכל מקום שהמצרי הולך - הוא עתקע' בכמיות של ילדים יהודים, ואז מלך מצרים פונה למילדת העבריות ודורש מהן להרוג את כל הזקרים, וגם זה לא מצליח לו אלא להפך, שוב "וירב העם ויעצמו מאד", ואחר כך הוא מצוה לכל עמו להשליך את ילדי העברים לניאור, וככה אנחנו מגיעים לספור של משה רבנו שאמו יוכרד היתה צריכה להטמין אותו בתוך הסוף, וכל הספור שהתפתח מזה.
איך נהיו כל כך הרבה ילדים יהודים? מסבירים לנו תו"ל, שהיה שם מהלך של שנוי הטבע. כשאשה יולדת, בדרך כלל היא יולדת אחד, לפעמים שנים. לעתים נדירות - שלושה. אבל שם במצרים היה מהלך שונה לגמרי. כלנו מכירים את הבטוי "ששה בכרס אחד". אבל הבה נקרא יחד את המדרש.

"ששים בכרס אחד, ואל תתמה"

אומר המדרש רבה: "כל אחת ואחת ילדה ששה בכרס אחד... ויש אומרים שנים עשר... ויש אומרים ששים בכרס אחד, ואל תתמה, שהרי עקרב שהיא מן השרצים יולדת ששים".

זו הגרסה המדיקת במדרש, וכך גורסים גם המפרשים שם. וכך גם בילקוט. ששים בלידה אחת!

אצל השרצים זה קורה קבוע. אבל שנה יקרה אצל בני אדם, זה באמת נס, שנוי לגמרי מכל הטבע שאנחנו מכירים! ממש כלשון הכתוב: וישרצו!

הגרסה הזאת - "ששים בכרס אחד" - מובאת בהרבה מרבתינו. מביא אותה בעל השבט מוסר, בספרו חוט של חסד על פרשת שמות. וכך גם הגר"א בפרושו לספרא דצינועוּתא פ"ק ד, וגם הילקוט ראובני בפרשת שמות, וגם האלשי"ך הקדוש על בראשית מז, כח, וגם השפתי כהן בפרשת שמות. ועוד ספרים. ששים ילדים בלידה אחת. ואל תתמה - אומרים לנו תו"ל. זה הרי קורה קבוע אצל השרצים. הגר"א אומר שם בהנחה פשוטה, שכמו שהשרץ יולדת ששים בכרס אחד כך היו יולדות אמותינו במצרים. (ויש לציין כי הפונה היא לשרץ מסוג עקרב שמשריץ עד ששים בפעם אחת). השפתי כהן מוסיף שנה רמוז בפסוק: "כי חיות הנה". "הנה" בגימטריה ששים.

ושמא אפשר עוד לרמוז, שהמלים "וישרצו וירבו ויעצמו" מתחילות באותיות נו יוד. זה בא לרמוז לנו: נו פעמים יוד. שש פעמים עשר. זה יוצא ששים. ו"י שרצו, ו"י רבו, ו"י עצמו. כך היתה צורת הרבוי של עם ישראל במצרים.

ואמנם מסתבר שגם לפי השיטה הזו, לא כל הנשים היהודיות במצרים ילדו ששים ילדים בכל לידה. היו שיילדו ששה, והיו שיילדו שנים עשר, והיו גם נשים שיילדו ששים בלידה אחת.

בנוסף, יש לציין כי הילדים שנולדו היו תזקקים וזריזים. ועל זה נאמר "ויעצמו". כמו השרצים, שהם יכולים לרוץ מיד כשהם נולדים. תינוקות של ימינו לא יכולים להסתדר לבר, אבל ילדי ישראל במצרים היו מסגלים מיד לאחר הלידה להסתדר בכחות עצמם. (פמוכן שהיו שם נסים גדולים, אבל משמע מדברי תו"ל שגם פח טבעי בדומה לשרצים נתן בילדי ישראל).

לכן "משפחת זעכציק" היא לא משפחה דמיונית, אלא ספור קרוב לאמת, שממחיש לנו את דברי תו"ל, שהיו נשים שיילדו ששים בכרס אחד.

מדוע נתרבו ישראל כל כך?

הרבוי הגדול של עם ישראל במצרים, הוא חלק חשוב מספור יציאת מצרים. יש לעגן זה הסברים רבים בספרי רבותינו. ההסבר הידוע הוא, שבזכות הרבוי הזה נעשו בני ישראל עם גדול כל כך, שגם אחרי שמתו למרבה הצער כל כך הרבה במפת חשף, עדין נשארו מליונים של יהודים שיכלו לקבל את התורה במעמד הר סיני. וכבר דוע מדברי רבותינו, כי לא היה נתן לתת את התורה אם לא היו מונים ששים רבוא. ורמזו על כך, כי אותיות "ישראל" הן ראשי תבות: "יש ששים רבוא אותיות לתורה". פלומר שלכל אחד מהששים רבוא יש ניקה מאות אחת בתורה. (ויש לציין כי המספר של ששים רבוא הוא המספר היסודי של עם ישראל, וגם כאשר עם ישראל מונים פי כמה וכמה, עדין הגרעין הבסיסי הוא ששים רבוא).

הסבר נוסף הוא שהרבוי ורזו את יציאת מצרים, ובמקום ארבע מאות שנה השלם השעבוד בך"ו שנים. דבר זה הוא חשוב מאד, שכך אלו היו ישראל נשארים במצרים עוד זמן קצר - הם היו עלולים להגיע לשער השמאה האחרון, שער הני, ואז חלילה לא היו יכולים להגאל משם. על כן רחם עליהם השם ותרבה, והוסיף ברבוי העם בצורה שמעל לטבע, וכך השלם השעבוד של עם ישראל בכמעט מחצית מהזמן. (ולסיים בנותן טעם לציין את דברי האור החיים הקדוש (שמות ג, ח) כי בדורות שלפני הגאולה יצליחו ישראל להתמודד אפילו עם שער הני ולנצחו, וזאת בזכות למוד התורה).

העלון מוקדש לעלוי נשמותיהם של:

אבינו ר' משה (אליהו) בן ר' חיים ובת שבע ע"ה

ואמנו מרת אילנה בת רחל ע"ה